

Trik u Excelu: Podešavanje formata broja

U spreadsheetu možete formatirati podatke na puno načina: kao tekst, broj, datum itd. Sami brojevi mogu biti formatirani kao cijeli brojevi (*integers*), valuta (*currency*), procenti (*percentages*) i sl.

Kada počnete da kucate u *Excelu*, program automatski sve stavlja u "*general format*", što znači da ako ukucate brojeve, on pretpostavlja da zaista i hoćete brojeve. Ako vidi tekstualni karakter, pretpostavlja da hoćete tekst, a sa tekстом se ne mogu raditi računске operacije.

Kad *Excel* prikaže broj, on nema zareze i tačke. Ako hoćete da se 23453 prikaže kao \$23,453.00, trebate promijeniti format iz *general* u *currency*. Evo još nekih formata:

general	1234.5
number.....	1,234.50
currency	\$1,234.50
accounting	\$1,234.50
percent	123450%
fraction	1/2

Da biste promijenili format, kliknite desnom tipkom miša na označenu ćeliju, red ili kolonu i odaberite *Format Cells* → *Number*. Kada ste odabrali format za broj, *Excel* automatski ide na SAD standard po kome je zarez separator, a tačka indikator decimala. Da biste to promijenili na evropski standard idite u *My Computer* → *Control Panel* → *Regional Settings* → *Number*, a zatim pod *Decimal symbol* ukucajte zarez, pod *Digit grouping symbol* tačku, a pod *No. of digits in group* (broj cifara u grupi) stavite 3.

Kada se vratite u svoj spreadsheet i počnete da ukucavate brojeve, oni će po defaultu biti prikazani u nizu, dakle neće biti odvojeni gore navedenim separatorima. Ali ako kliknete na dugme sa simbolom zareza na paleti alata, u brojeve će biti ubačeni separatori po željenom, evropskom stilu. Da biste sklonili decimalna mjesta, kliknite na dugme *Decrease decimal*.

Pažnja! Nekada broj treba formatirati kao tekst. Ako unosite broj koji nećete sabirati i množiti, kao što je broj telefona, treba ga formatirati kao tekst. U suprotnom broj 234900 može biti prikazan kao 234.9.

Obavezna matematika za novinare

Pri analizi podataka treba da poznajete tri ključne formule: procenat od ukupne vrijednosti, razliku u procentu i vrijednost po glavi stanovnika.

Da biste procenili kako stojite s matematikom, odgovorite na pitanje da li ste u novinarstvo otišli da biste pobjegli od matematike?

Onima među vama koji se bave kompjuterima matematičke formule mogu biti prirodna stvar. Međutim, onima koji tek počinju sa korištenjem kompjuterskih metoda u novinarstvu susret s matematikom može biti zastrašujući. Ne mislim, naravno, da treba da imate diferencijalne jednačine u malom prstu da biste se bavili novinarstvom uz pomoć kompjutera, ali bilo da gledate štampanu kopiju izvještaja neke vladine agencije ili analizirate podatke u spreadsheet tabeli ili bazi podataka, treba da poznajete tri ključne formule: procenat od ukupne vrijednosti, razliku u procentu i vrijednost po glavi stanovnika.

■ Procenat od ukupne vrijednosti

Kod ove formule se lako pogriješi. Pravilo glasi: vrijednost podijeljena ukupnim iznosom (**vrijednost / total**). Na primjer, ako ja imam 10 životinja, a dvije od njih su mačke, to je 2 podijeljeno sa 10 (2/10) ili 20 posto od mojih životinja su mačke.

■ Razlika u procentima

Ako baratate podacima koji pokrivaju dvije godine i hoćete da izračunate razliku između prve i druge godine u procentima, uzмите razliku tih dviju vrijednosti i podijelite je iznosom iz prve godine. U ovom primjeru ćemo uzeti razliku u procentu od 1993. do 1994. Vrijednost za 1993. je 2.345 a vrijednost za 1994. je 2.567. Razlika: 2.567 - 2.345 = 222. A sada: 222 / 2.345 = 0.09 ili 9 posto razlike.

■ Vrijednost po glavi stanovnika

Poređenje učestalosti nečega u gradu, opštini ili državi može biti zanimljivo.

Ali obavezno uzмите jednu istu osnovu po kojoj ćete ih porediti. Ne možemo porediti sirove brojke ako su im osnove različite. To znači da ako gledam broj krivičnih djela ili broj automobila registrovanih u nekom gradu, Sarajevu i Tuzla će se vjerovatno naći u vrhu, ali samo zato što imaju veći broj stanovnika. Daleko korisniji način

Ako baratate podacima koji pokrivaju dvije godine i hoćete da izračunate razliku između prve i druge godine u procentima, uzмите razliku tih dviju vrijednosti i podijelite je iznosom iz prve godine.

da se izvrši ovakvo poređenje je broj krivičnih djela po glavi stanovnika. U ovom slučaju, broj krivičnih djela po glavi stanovnika biće broj krivičnih djela podjeljen brojem stanovnika.

Nekada ove vrijednosti treba prilagoditi ako je učestalost, tj. broj po-

javlјivanja posmatrane pojave mali. Statistike o krivičnim djelima se često računaju na uzorku od 10.000 ili 100.000 ljudi. Ove veće osnovice se koriste jer broj krivičnih dijela u gradu može biti mali u poređenju sa brojem ljudi. Kada je broj krivičnih djela po glavi stanovnika recimo 0.0005, bolje ga je predstaviti na 100.000 ljudi jer je lakši za čitanje: to je onda 50 krivičnih dijela na 100.000 ljudi.

Savjet: kada pokušavate da shvatite da li je broj članova po domaćinstvu jednak broju domaćinstava podjeljenom brojem stanovnika ili broju stanovnika podjeljenom brojem domaćinstava, uradite jednu prostu stvar: pretvorite ono vaše "po" u znak za dijeljenje. To znači da broj članova "po" domaćinstvu postaje **članovi / domaćinstva** ili **broj stanovnika / domaćinstva**. Ako to ne funkcioniše, probajte da ograničite računicu na manje brojeve: na primjer, ako imam dvije kuće i 10 ljudi, koliko je to ljudi po domaćinstvu?

Jennifer LAFLEUR
jflleur@post-dispatch.com